

Засоби створення та вираження оцінки в англomовній рекламі та специфіка їх функціонування у різних видах рекламного тексту досі залишаються недостатньо висвітленими. Також, попередження неточностей та непорозумінь, викликаних особливостями перекладу без збереження категорії оцінки, є дуже важливим як для лінгвістичної теорії, так і для практики міжкультурного спілкування. У цьому і полягає перспектива використання результатів даного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Казакова Т.А. Практические основы перевода. СПб., 2001. – 320 с.
2. Коваленко Є. С. Структурна організація рекламного тексту в аспекті його лінгвістичного аналізу. Лінгвістичні студії. 2009. – № 18. – С. 173–178.
3. Коваленко Є. С. Рекламний дискурс: лінгвістичні аспекти вивчення. Лінгвістичні студії: зб. наук. праць. Донецький нац. ун-т; наук. ред. Анатолій Загнітко. 2009. – № 19. – С. 314–319.
4. Коваленко Н. Л. Лінгвістична позначеність слогана в структурі рекламного тексту. Дис. Дніпропетровськ, 2006. Автореферат. – 17 с.
5. Бернацкая А. А. К проблеме «креолизации» текста: история и современное. Красноярск: Краснояр. гос. ун-т, 2000. – № 3 (11). – С. 104–110.
6. Мороз Л. В. та ін. Особливості перекладу англomовних письмових рекламних текстів / Філологічні науки. 2013. – Книга 3. – С. 141 – 144.
7. Орлова О.В. Художественный и рекламный текст: принципы регулятивности. Вестник Томского гос. пед. университета. 2006. Вып. 5 (56). С. 129–133.
8. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: [монограф. учебн. пособие] / Е. А. Селиванова. – К.: ЦУЛ; Фитосоциоцентр, 2002. – 336 с.
9. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. М: Изд-во МГУ, 1998. – 440 с.

Тичинський Петро

Науковий керівник – канд. пед. наук, викладач Головацька Ю. Б.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВНИЧИХ ТЕРМІНІВ

Стаття присвячена проблемам структурно-семантичних особливостей складних правничих термінів та термінів-словосполучень англійської та української юридичної термінології, також наведені теоретичні узагальнення й проведені дослідження концептуальних засад сучасного термінознавства, зокрема на базі юридичної термінології, що функціонує в англійських текстах з питань юриспруденції (монографічних працях, навчально-методичній літературі, періодичних виданнях та документації). Було виявлено, що труднощі перекладу юридичних термінів спричинені їх багатозначністю та нерідко відсутністю повних відповідників у мові перекладу. Здійснений структурно-семантичний аналіз перекладу складних юридичних термінів та термінів-словосполучень надає підстав дійти наступних висновків, що точне та однозначне визначення юридичних термінів досягається лише при максимально чіткому і небагатослівному визначенні в нормативних актах.

Ключові слова: структурно-семантичні особливості, переклад, правничі термінологія, юридична терміносистема, термін, ознаки

Актуальність даної теми полягає у тому, що правничі термінологія є однією з найбільш значущих галузевих терміносистем. Слід зауважити, що термінологія права широко використовується не тільки в професійному середовищі, але і в інших сферах мовної комунікації.

Мета даної статті полягає в комплексному висвітленні питань структурно-семантичних особливостей правничої термінології, творення правничих термінів, реалізації функцій правничої термінології, класифікації правничої термінології та умов її раціонального використання.

Розвиток цивілізації супроводжується появою численних термінів у різних галузях науки та техніки. Оскільки переважну частину лінгвістичного фонду складає фахова лексика, то цілком природно, що лінгвісти надають особливого значення дослідженню структурно-семантичних особливостей терміна.

Термін – це лексико-номінативна одиниця мови, що співвідноситься з поняттям спеціальної професійної сфери. А. С. Герд виділяє три точки зору на цю проблему [4, с.27]:

- Терміни мають те лексичне значення, яке і означають;
- Терміни мають лексичне значення, яке є тим самим поняттям;
- Терміни збігаються з поняттям і не мають лексичного значення.

Зрештою, всі вони мають право на існування, оскільки, говорячи про семантичну структуру слова-терміна, ми говоримо про його структуру та внутрішню форму.

Для багатьох відомих лінгвістів таких як, наприклад, А. С. Герд, В. П. Даниленко, М. Н. Володіна, С. Л. Міпіланова, В. Н. Прохорова, А. В. Суперанської та ін., предметом їх досліджень є структурно-семантичний потенціал терміна та його словотвірна парадигма.

Відомо, що основною ознакою терміна є його кореляція з поняттям відповідної галузі знань. Важливо простежити семантичні смислові зв'язки терміна зі загальноживим словом. Однією з найскладніших проблем у лексикографічному описі слова-терміна є розмежування полісемії та омонімії. Якщо два ідентичні звукові комплекси є одним словом, то у відповідності до існуючої лексикографічної традиції їм має відповідати одна словникова стаття, а якщо вони за своєю суттю різні – то дві, три і т.д. Однак у тлумачних словниках опис численних значень одного і того самого знака здійснюється шляхом пояснення одного значення через інше без пояснення зв'язку між ними та без врахування його узагальнюючої природи слова-терміна [1, с. 88].

Слід зазначити, що описуючи семантичну структуру багатозначного слова-терміна, важливо віднайти у ній те спільне, інваріантне, на чому будуть генеровані зв'язки у середині структури.

У зв'язку з цим цілком виправданим у термінознавстві є метод розчленування терміна на складові семантичні компоненти з метою моделювання його семантики.

Наприклад, багатозначний термін «*derivation*» – «деривація» використовується не лише в системі номінацій лінгвістики, але й у термінологічних системах таких галузей, як геологія, військова справа, об'єднаних сукупністю смислових зв'язків.

Аналіз дефініцій терміна «*деривація*» у різних терміносистемах дозволяє кваліфікувати такі лексичні одиниці, які мають різний набір релевантних компонентів сем, об'єднаних спільною лексичною парадигматичною семою-інваріантом.

Аналогічно, термін «*intellectual property right*» – «право на інтелектуальную собственность» в юриспруденції та правознавстві означає «право людини чи народу бути освідченими людьми».

За допомогою наведених прикладів можна стверджувати, що метатекстова інформативність терміна неоднакова, неоднакова і кількість компонентів значення терміна. Отже, оскільки той самий термін може визначатися по-різному, то він може бути включений у різні системи.

Найбільш поширеним шляхом утворення терміна є використання загальноживаних слів у його функції, який базується як на узагальненій природі слова, так і на його смислотвірних можливостях. Терміни відрізняються від загальноживаних слів тим, що мають дефініцію, яка розкриває найбільш суттєві ознаки спеціальних понять.

Іншим шляхом творення термінів є «спеціалізація» значення загальноживаного слова, яке виникає у результаті різних видів «переходу» його основного значення, метафори, метонімії тощо.

Усі терміни по своїй будові поділяються на:

1) Прості терміни-слова, які складаються із одного слова, складають 67 % термінів зі всієї юридичної терміносистеми (*attorney – прокурор, order – наказати*).

2) Складні терміни-слова, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс, складають 20 % термінів юридичної терміносистеми (*jurisprudence – юриспруденція*).

3) Терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів, у юридичній терміносистемі складають усього лише 13 % термінів (*federal court jurisdiction – юрисдикція федерального суду, human rights protection – захист прав людини*) [9, с. 82].

З вище сказаного бачимо, що у юридичній терміносистемі саме терміни-словосполучення використовують найрідше.

Терміни-словосполучення поділяються на три типи.

1. До першого типу належать терміни-словосполучення, компонентами яких є самостійні слова, які можуть вживатися окремо і які зберігають своє значення: *law, faculty, franchise, freedom, liberty, power – право; amortization, killing, criminal homicide, unlawful homicide, homicide, murderment, slaughter, blood, bloodshed – вбивство*.

2. До другого типу відносяться такі терміни-словосполучення, які мають один із компонентів технічний термін, а другий – одиницю загальноживаної лексики. Компонентами такого типу можуть бути два іменники, або іменник і прикметник. Цей спосіб утворення термінів більш продуктивний, ніж перший, де два компоненти є самостійними термінами: *negligent killing, negligent homicide, negligent manslaughter – вбивство через необережність*.

3. До третього типу відносяться терміни-словосполучення, обидва компоненти яких являються собою слова загальноживаної лексики і тільки сполучення цих слів є терміном. Такий спосіб утворення юридичних термінів непродуктивний: *adjudicatory jurisdiction – вирішення судових справ*.

Отже, у юридичній терміносистемі англійської мови найчастіше вживаються терміни-словосполучення, які мають один із компонентів технічний термін, а другий загальноживаної лексики (65 % термінів юридичної терміносистеми), а найрідше вживаються терміни-словосполучення, обидва компоненти яких являються собою слова загальноживаної лексики і тільки сполучення цих слів є терміном (10 % термінів усієї юридичної термінології).

Багатозначність терміна у процесі його формування, розвитку та функціонування є природною з огляду на те, що одна і та сама форма може пристосовуватися до позначення різних об'єктів та виконувати різні функції.

Наприклад, термін «*glossa*» – «глосса» використовується у лексикології, в юриспруденції, у риболовстві; «*performing right*» – «право на виконання» – в юриспруденції, в економіці, у фізіології у медицині.

Отже, системно-структурні ознаки є основними критеріями визначення терміна у системі мови. У жодній системі мови немає абсолютно тотожних ознак, тому й немає і абсолютних синонімів, бо в жодній системі понять немає двох і більше різних ознак, які б називалися одним і тим самим терміном. Той самий термін «кочує» із однієї системи до іншої, набуваючи іншого змісту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алтицева Л. Ю. Аналітична деривація як спосіб творення термінів. Термінологічні читання. Тези. Київ: 1991. – С.86–89.
2. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія : навч. посібник. Київ: Стилос, 2002. – 196 с.
3. Венгеров А. Б. Теория государства и права: учебник для юрид. вузов / Николаїв: Юриспруденция, 2000. – 528 с.
4. Герд А. С. Основы научно-технической лексикографии / Львов: Изд-во ЛГУ, 1986. – 73 с.
5. Голікова Ж. А. Перевод с английского на русский / Минск: Новое знание, 2008. – 287 с.
6. Даниленко В. П. Русская терминология : Опыт лингвистического описания. Николаїв: Наука, 1977. – 246 с.
7. Калюжна В.В. Стиль англомовних документів міжнародних організацій. Київ: Наукова думка, 1982. – 120 с.
8. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. – 576 с.